

Име и презиме, односно назив организације и институције: Не давимо Београд

Контакт телефон: 064/1427534

Е-пошта: pg.zelenoleviklub@parlament.rs

Назив планског документа на који упућујете предлоге, примедбе и сугестије:
Нацрт закона о судијама

Датум: 13. јануар 2023. године

1. Општи коментари и сугестије у односу на Нацрт закона као целину

На првом месту указујемо на недостатке у процесу израде нацрта закона и поступку спровођења јавних консултација и јавне расправе. Ова примедба односи се на цео сет тзв. правосудних закона који чине нацрти пет закона: Нацрт закона о уређењу судова, Нацрт закона о судијама, Нацрт закона о Високом савету судства, Нацрт закона о јавном тужилаштву и Нацрт закона о Високом савету тужилаштва.

Наиме, начином на који су консултације и јавна расправа спровођени компромитоване су јавност и транспарентност читавог процеса усклађивања законодавног оквира са уставним изменама усвојеним у фебруару 2022. године. Радне верзије нацрта објављене су на веб презентацији Министарства правде тек након њиховог упућивања Венецијанској комисији, што значи да су чланови овог саветодавног тела за садржину нацрта сазнали пре стручне јавности и грађана и грађанки Србије. У програму спровођења јавне расправе о овом нацрту који је саставни део закључка 05 број 011-10410/2022 од 12. децембра 2022. године наведени су датуми спровођења округлих столова, али нису објављене локације и тачно време одржавања тих округлих столова, што је онемогућило многе заинтересована да у њему учествују.

Такође, у свих пет закона, а посебно у овај закон треба унети и одредбу о употреби термина који имају родно значење, у складу са Законом о родној равноправности.

Примедбе на сам текст Нацрта закона односе се у највећој мери на одредбе о: непреместивости судија, односно премештају и упућивању; финансијском положају судија, што је од посебног значаја за аутономију правосуђа у целини; као и на вредновање рада судија; дисциплинске поступке и поступке разрешења председника судова и судија.

2. Конкретан део Нацрта закона чију измену предлагете и Ваш предлог за измену

Предлажу се измене следећих чланова Нацрта закона:

- У члану 3. ст. 2. и 3. требало би изменити тако да гласе:

„Судија само уз своју сагласност може бити премештен или упућен у други суд исте врсте и степена или нижег степена.

У случају укидања суда или претежног дела надлежности суда за који је изабран, судија може, изузетно, без своје сагласности, бити трајно премештен или привремено упућен у други суд исте врсте и степена или непосредно нижег степена, уз гарантовање зараде коју је имао у суду из кога је премештен, ако је повољнија по њега.“

- У члану 5. речи „одговорношћу судије” треба заменити речима „обимом дужности”, док би постојеће ставове 2. и 3. требало изменити тако да гласе:

„Зарада судије одређује се овим законом и не може се смањивати.

Зарада и пензија судије усклађују се са трошковима живота на годишњем нивоу.”

- У члану 19. предлаже се неколико измена и то: брисање дела ст. 3. који гласи: „или промене подручја на којем суд врши надлежност”; у ст. 4. након речи „надлежности” додају се речи: „на основу критеријума које прописује Високи савет судства и уз гарантовање зараде коју је судија имао у суду из кога је премештен, ако је повољнија по њега”; а у ст. 6. предвидети надлежност Управног суда, што би подразумевало и брисање укидања могућности подношења жалбе Уставном суду.

- У члану 34. у ст. 1. требало би брисати речи „и судије који је навршио 60 година живота”, као и читав ст. 2.
- предлаже се брисање ст. 2 у члану 39.
- у чл. 75. ст. 1. након речи: „судија који” додати речи „седам година”.
- у чл. 79. ст. 1. речи: „једну годину” треба изменити речима „шест месеци без могућности одређивања новог вршиоца функције”, ставове 2. и 3. требало би брисати, а у садашњи став 4. треба изменити тако да гласи: „Одлуку из става 1. овог члана Високи савет судства доноси након прибављања мишљења седнице свих судија суда за који се поставља вршилац дужности председника суда.”
- у чл. 98. предлаже се брисање прекршаја из ст. 1. тачака 6. и 20. и прецизирање прекршаја из садашње тачке 12. додавањем речи: „у складу са законом.”

3. Образложење упућеног предлога за измену Нацрта закона

Предложене измене у члану 3: Да би Уставом гарантована непреместивост судија била адекватно уређена потребно је прописати посебно ситуације у којима се премештај или упућивање могу извршити без сагласности судије, односно потребно је прописати да судија због тога не може имати неповољне последице у виду смањења зараде. Такође, упитна је уставност предложеног става 3. јер Устав познаје једино премештај или упућивање у други суд.

Предложене измене у члану 5: Саставни део начела судијске независности јесу праве гаранције материјалног положаја судија. Умањење плата судијама представља средство недозвољеног утицаја на судије и судове и треба елиминисати све законске могућности за то. Из истих разлога, судијама треба гарантовати адекватну пензију.

Предложене измене у члану 19: Предложено је брисање могућности трајног премештаја без сагласности судије у случају промене подручја на коме суд врши надлежност, јер би то могло да доведе до масовног премештаја судија у случају промене мреже судова, што би представљало злоупотребу допуштених изузетака од уставног начела непреместивости. Предложена је и правна заштита пред Управним судом, као и могућност каснијег обраћања Уставном суду, што је више у складу са међународним стандардима.

Предложене измене у члану 34: Не постоји јасан разлог за изузимање старијих судија од вредновања рада. Као таква, она је супротна забрани дискриминације из Устава.

Предложене измене у члану 39: Овакав вид ванредног вредновања може ићи на штету независности судије, посебно у одсуству јасних критеријума, односно услова и поступка вршења таквог надзора.

Предложене измене у члану 75: Неопходно је и сасвим уобичајено је предвидети одређено искуство као услов за избор за председника суда. Судија који је тек изабран у суд не може довољно познавати ни правосудни систем у целини нити функционисање суда чији председник претендује да буде.

Предложене измене у члану 79: Не постоје посебно оправдани разлози да се рок од шест месеци за трајање тзв. в.д. стања продужи на годину дана. Такође, потребно је ограничити могућност бесконачног одређивања вршиоца функције, јер је то такође начин да се утиче на независност суда.

Предложене измене у члану 98: Предложено је брисање два дисциплинска прекршаја предвиђена Нацртом, односно прецизирање једног. Прекршај из тачке 6. није реално предвидети у ситуацији у којој многе судије, без своје кривице, имају стотине предмета о којима би требало да извештавају; прекршај из тачке 20. односи се на сферу етичке одговорности коју би требало јасно одвојити од дисциплинске. Што се тиче прекршаја из тачке 12. треба га прецизирати, да се ради о обављања друге функције или посла, који су у нескладу са судијском функцијом у складу са законом, јер у супротном би могло доћи до арбитрерног утврђивања несклада одређених функција и послова у дисциплинском поступку.